

DNR: 5.1.1-2018-0973
DATUM: 2018-08-31
ERT DATUM: 2018-06-20
ER REFERENS: M2018/01132/EE

Miljö- och energidepartementet

103 33 Stockholm

Yttrande över Energimarknadsinspektionens rapport Samhällsekonomiska analyser vid investeringar i stamnätet för el

Riksrevisionen har beretts möjlighet att yttra sig över Energimarknadsinspektionens rapport *Samhällsekonomiska analyser vid investeringar i stamnätet för el*. Rapporten är en redovisning av det regeringsuppdrag Energimarknadsinspektionen fick i juni 2017 om att fastställa riktlinjer för samhällsekonomiska analyser vid byggande av överföringskapacitet för el. Uppdraget togs fram mot bakgrund av Riksrevisionens rapport *Förutsättningar för en säker kraftöverföring – Styrningen av Svenska kraftnät i genomförandet av energiomställningen* (RiR 2016:26), där bl.a. behovet av att förbättra beslutsunderlagen i form av samhällsekonomiska analyser vid stamnätsinvesteringar samt att öka transparensen i beslutsprocessen lyftes fram. Riksrevisionen har i övrigt lyft fram behovet av att förbättra beslutsunderlagen i form av bl.a. samhällsekonomiska analyser även gällande investeringar inom infrastruktur- och energiområdet (se exempelvis RiR 2016:30 *Statliga investeringar i allmänna farleder*, RiR 2017:29 *Det samlade stödet till solet* och RiR 2018:21, *Nytt signalsystem för järnvägen – effektiviteten i införandet av ERTMS*).

Rapporten innehåller dels riktlinjer för *hur* samhällsekonomiska analyser vid stamnätsinvesteringar bör göras (exempelvis vilka effekter som bör inkluderas, hur effekterna bör värderas samt hur avgränsningar bör göras), men även ett förslag till ändring i ellagen och elförordningen som innebär ett krav på att en samhällsekonomisk lönsamhetsbedömning *ska* ingå i ansökan om nätkoncession.

Det är Riksrevisionens uppfattning att de åtgärder Energimarknadsinspektionen föreslår generellt är välgrundade och har förutsättningar att förbättra beslutsunderlagen vid stamnätsinvesteringar. Riksrevisionens yttrande omfattar inte rapportens specifika förslag om vilka effekter som bör inkluderas och hur de bör värderas. Däremot vill

Riksrevisionen särskilt betona vikten av några av rapportens förslag mot bakgrund av vad som framkommit i den ovan nämnda granskningen:

- Riksrevisionens granskning visade att ingen oberoende tredje part idag prövar Svenska kraftnäts analyser. Energimarknadsinspektionens förslag om att en extern granskare ska granska de samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningarna kan enligt Riksrevisionen vara ett sätt att bidra till ökad transparens och förbättrat beslutsunderlag.
- Riksrevisionens granskning visade att insynen i beslutsprocessen från intressenter behöver öka och framförallt tidigareläggas. Energimarknadsinspektionen föreslår att en övergripande samhällsekonomisk lönsamhetsbedömning ska genomföras i ett tidigt skede och, tillsammans med den externa granskarens rapport, offentliggöras tidigt i processen. Enligt Riksrevisionen har förslaget förutsättningar att öka tidig insyn i beslutsprocessen.
- Riksrevisionen rekommenderade Svenska kraftnäts styrelse att ställa krav på redovisning av fler jämförbara alternativ inför investeringsbeslut. Energimarknadsinspektionens förslag att alternativa åtgärder till förstärkt överföringskapacitet ska analyseras och ingå i den övergripande samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningen har enligt Riksrevisionen förutsättningar att bidra till mer välgrundade investeringsbeslut.
- Riksrevisionens granskning visade att många undantag från kravet att göra en samhällsekonomisk analys används och att skälen till undantagen inte är tillräckligt transparenta. Energimarknadsinspektionens förslag att inga generella undantag från kravet på att upprätta en samhällsekonomisk lönsamhetsbedömning ska gälla har enligt Riksrevisionen förutsättningar att förbättra beslutsunderlagen.

När det gäller Energimarknadsinspektionens förslag till *avgränsningar* av den samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningen vill Riksrevisionen lämna några kommentarer utifrån vad som framkommit i tidigare granskningar.

- Energimarknadsinspektionen föreslår att analysen ska inkludera *alla signifikanta effekter*, oavsett om nyttor/kostnader uppstår inom eller utanför Sveriges gränser. Energiinfrastruktur utgör en del av EU:s satsningar på att skapa gränsöverskridande system för infrastruktur inom organisationen Transeuropeiska nät (Trans-European Networks, TEN). Riksrevisionen har i en tidigare granskning om transportinfrastruktur lyft fram att gränsöverskridande projekt riskerar att nedprioriteras om analyserna har en snäv nationell

avgränsning (se diskussion i RiR 2017:27 *Väg- och järnvägsinvesteringar i Sverige – saknas ett EU-perspektiv?*).

- Samtidigt är fördelningen av nyttor/kostnader mellan länder särskilt intressant vid gränsöverskridande projekt ur finansieringssynpunkt. Enligt riktlinjer för transeuropeisk energiinfrastruktur ska kostnader för en infrastrukturinvestering som gynnar annat land också delvis finansieras av detta land. Detta uppmärksammas av Energimarknadsinspektionen och myndigheten föreslår därför att en fördelningsanalys bör bifogas till den samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningen, där fördelningen av nyttor och kostnader mellan olika länder redovisas. Riksrevisionen vill poängtera vikten av att en sådan fördelningsanalys verkligen genomförs och bifogas i syfte att skapa underlag för eventuell delfinansiering.
- Vidare föreslår Energimarknadsinspektionen att om projektet är beroende av andra projekt för att nyttan ska realiseras bör den samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningen omfatta hela det relevanta klustret av projekt. Riksrevisionen delar denna uppfattning. Riksrevisionen har i en tidigare granskning lyft problemet att en för snäv avgränsning av de samhällsekonomiska analyserna kan få olyckliga konsekvenser som att nyttan av ett ännu inte genomfört projekt räknas med i analysen av ett annat avgränsat projekt som då riskerar framstå som mer lönsamt än vad det egentligen är (se RiR 2016:30 *Statliga investeringar i allmänna farleder*).

Riksrevisor Ingvar Mattson har beslutat i detta ärende. Revisionsdirektör Linda Sahlén Östman har varit föredragande och tillförordnad enhetschef Martin Hill har medverkat i den slutliga handläggningen.

Stockholm 2018-08-31

Ingvar Mattson

Linda Sahlén Östman